Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MACIEJE SZPUNARA
přednesené dne 18. prosince 2025 [1]

Věc C-598/24

CY
proti
Gândul Media Network SRL,
HO

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Înalta Curte de Casație și Justiție ((Nejvyšší kasační a soudní dvůr, Rumunsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Duševní vlastnictví – Směrnice 2001/29/ES – Autorské právo a práva s ním související – Článek 2 – Právo na rozmnožování – Článek 3 – Právo na sdělování veřejnosti – Pojem ‚dílo' – Krátký text sdílený na Facebooku a převzatý v on-line tisku – Článek 5 odst. 3 písm. c) – Výjimky a omezení – Výjimka související se zpravodajstvím týkajícím se aktuálních událostí – Míra harmonizace"

Úvod

1. Unijní autorské právo stanoví řadu výjimek z výlučných práv autorů, které umožňují uživatelům děl provádět bez jejich svolení určité úkony, jež by jinak spadaly do monopolu nositelů autorských práv.

2. Všechny tyto výjimky až na jednu mají fakultativní povahu. Členské státy mají široký prostor pro uvážení nejen při volbě výjimek, které chtějí provést do vnitrostátního práva, ale i při stanovení konkrétního způsobu jejich uplatňování.

3. Některé z těchto výjimek nicméně umožňují sladit výlučnou povahu práv autorů se základními právy uživatelů děl, zejména s různými aspekty svobody projevu. Zdá se mi tedy obtížně představitelné, že by nebyly nějakým způsobem provedeny do vnitrostátního práva všech členských států [2].

4. Projednávaná věc poskytuje Soudnímu dvoru příležitost upřesnit rozsah prostoru pro uvážení členských států při provedení výjimky, jejímž cílem je zaručit svobodu informací o aktuálním dění, kterou požívá tisk.

[1] – Původní jazyk: francouzština.

[2] – V tomto smyslu viz zejména rozsudek ze dne 29. července 2019, Spiegel Online (C-516/17, dále jen „rozsudek Spiegel Online", EU:C:2019:625, body 42 a 43).

Právní rámec

Unijní právo

5. Články 2, 3 a 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti [3] stanoví:

„Článek 2

Členské státy stanoví výlučné právo udělit svolení nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jakýmikoliv prostředky a v jakékoliv formě, vcelku nebo po částech:

a) pro autory v případě jejich děl;

[…]

Článek 3

1. Členské státy poskytnou autorům výlučné právo udělit svolení nebo zakázat jakékoliv sdělení jejich děl veřejnosti po drátě nebo bezdrátově včetně zpřístupnění jejich děl veřejnosti takovým způsobem, že každý jednotlivec ze strany veřejnosti má k těmto dílům přístup z místa a v době, které si zvolí.

[…]

Článek 5

[…]

3. Členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení práv podle článků 2 a 3 v těchto případech:

[…]

c) rozmnožování tiskem, sdělování veřejnosti nebo zpřístupňování zveřejněných článků o aktuálních hospodářských, politických nebo náboženských tématech nebo vysílaných děl nebo jiných předmětů ochrany stejné povahy v případech, kdy takové užití není výslovně vyhrazeno a pokud je uveden zdroj včetně jména autora, nebo užití děl nebo jiných předmětů ochrany ve spojitosti se zpravodajstvím týkajícím se aktuálních událostí, a to v rozsahu opodstatněném informativním účelem a pokud je uveden zdroj včetně jména autora, je-li to možné;

[…]

5. Výjimky a omezení stanovené v odstavcích 1, 2, 3 a 4 mohou být použity pouze ve zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv.“

[3] – Úř. věst. 2001, L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230.

Rumunské právo

6. Článek 35 odst. 1 a 2 Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe (zákon č. 8/1996 o autorském právu a právech s ním souvisejících) ze dne 14. března 1996[4] stanoví:

„1. Následující způsoby užití díla, které bylo dříve zpřístupněno veřejnosti, jsou povoleny bez souhlasu autora a bez nároku na odměnu, pokud jsou v souladu s dobrými mravy, nejsou v rozporu s běžným užitím díla a nepoškozují autora nebo nositele užívacích práv:

[…]

2. Za podmínek stanovených v odstavci 1 je povoleno rozmnožování, rozšiřování, vysílání nebo sdělování veřejnosti bez jakéhokoli přímého nebo nepřímého obchodního nebo hospodářského prospěchu:

[…]

c) krátkých výňatků z děl v souvislosti s informacemi o aktuálních událostech, ale pouze v rozsahu odůvodněném informativním účelem;

[…]“

7. Ustanovení článku 35 odst. 4 tohoto zákona stanoví zejména s ohledem na případy uvedené v odst. 2 písm. c) povinnost uvést zdroj a jméno autora užitého díla, je-li to možné.

Skutkový stav, řízení a předběžné otázky

8. Dne 8. září 2021 zveřejnila žalobkyně v původním řízení, učitelka ve škole, na své facebookové stránce text o 22 řádcích nazvaný „Malá příručka pro rodiče na začátku školního roku“. V humorném a zároveň poučném tónu v něm uvedla, že si nepřeje dostávat dárky od rodičů svých žáků.

9. Dne 14. září 2021 zveřejnil novinář HO na internetových stránkách on-line deníku *Gândul*, spravovaných společností Gândul Media Network SRL, založenou podle rumunského práva, článek s názvem „Nevídaný vzkaz učitelky pro rodiče, kteří jí chtěli obdarovat na začátku školního roku“, v němž byl po úvodním odstavci převzat celý text zveřejněný žalobkyní v původním řízení. Podle předkládacího rozhodnutí je nesporné, že dotčený text byl použit bez předchozího souhlasu žalobkyně v původním řízení, a dále, že její jméno, jakož i zdroj tohoto textu prostřednictvím hypertextového odkazu vedoucího na originál byly přidány později.

10. Žalobkyně v původním řízení podala žalobu, v níž uplatňovala právo na náhradu majetkové a nemajetkové újmy vzniklé v důsledku porušení jejího autorského práva. Rozsudkem ze dne 26. dubna 2022 Tribunalul București (soud prvního stupně v Bukurešti, Rumunsko) tuto žalobu zamítl, neboť měl za to, že dotčený text nemůže požívat autorskoprávní ochrany. Curtea de Apel București (Odvolací soud v Bukurešti, Rumunsko) tento rozsudek potvrdil rozsudkem ze dne 3. května 2023.

[4] – *Monitorul Oficial al României*, část I, č. 60 ze dne 26. března 1996.

11. Žalobkyně v původním řízení podala kasační opravný prostředek k Înalta Curte de Casație și Justiție (Nejvyšší kasační a soudní dvůr, Rumunsko), který se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být ustanovení čl. 2 písm. a) [směrnice 2001/29] vykládáno v tom smyslu, že text zveřejněný na sociální síti, který vyjadřuje názor týkající se společenských praktik považovaných za nevhodné, lze považovat za dílo chráněné autorským právem?

2) Musí být ustanovení čl. 5 odst. 3 písm. c) [směrnice 2001/29] vykládáno v tom smyslu, že brání takovému ustanovení vnitrostátního práva, které povoluje za účelem informování o aktuálních tématech užít pouze krátké výňatky z díla, nikoli však dílo jako celek, zejména pokud je krátké délky, a to pouze za podmínky, že neexistuje přímý nebo nepřímý obchodní nebo hospodářský prospěch?“

12. Žádost o rozhodnutí v předběžné otázce byla Soudnímu dvoru doručena dne 16. září 2024. Písemná vyjádření předložily žalobkyně v původním řízení, rumunská vláda a Evropská komise. Soudní dvůr rozhodl o projednání věci bez jednání.

Analýza

13. V projednávané věci byly Soudnímu dvoru položeny dvě předběžné otázky. Na základě pokynů Soudního dvora se v tomto stanovisku zaměřím na druhou otázku. Pokud jde o první otázku, stačí, aby Soudní dvůr připomněl svou ustálenou judikaturu, podle níž kvalifikace určitého předmětu jako „díla“ ve smyslu unijního autorského práva vyžaduje pouze splnění dvou kumulativních podmínek, a sice že předmět je originální v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvorem, a představuje vyjádření tohoto výtvoru [5]. Okolnosti, jako je délka textu, místo jeho zveřejnění, jakož i jeho případná příslušnost k předem určené literární formě, tedy nemají na tuto kvalifikaci žádný vliv. Ověření, zda jsou v konkrétním případě tyto dvě podmínky splněny, plně závisí na posouzení skutkového stavu, a spadá tedy do pravomoci soudů rozhodujících ve věci samé.

14. Přistoupím proto přímo k analýze druhé předběžné otázky.

K předmětu druhé předběžné otázky

15. Druhá předběžná otázka se týká výkladu čl. 5 odst. 3 písm. c) směrnice 2001/29.

16. Předkládající soud žádá konkrétně o objasnění výkladu závěrečné části uvedeného ustanovení, která upravuje výjimku pro zpravodajství týkající se aktuálních událostí. Podle tohoto ustanovení mohou členské státy stanovit výjimky nebo omezení výlučných práv v případě „užití děl nebo jiných předmětů ochrany ve spojitosti se zpravodajstvím týkajícím se aktuálních událostí, a to v rozsahu opodstatněném informativním účelem a pokud je uveden zdroj včetně jména autora, je-li to možné“.

17. Ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že se předkládající soud táže zaprvé na to, zda lze zveřejnění textu dotčeného ve věci v původním řízení kvalifikovat jako „aktuální událost“ ve smyslu čl. 5 odst. 3 písm. c) směrnice 2001/29, a zadruhé, zda jsou s tímto

[5] – Viz naposledy rozsudek ze dne 24. října 2024, Kwantum Nederland a Kwantum België (C-227/23, EU:C:2024:914, bod 48).

ustanovením slučitelné rumunské právní předpisy, které jej provádějí, neboť uvedené právní předpisy omezují povolené užití na „krátké výňatky“ z děl a zakazují získávat z něj jakýkoli obchodní nebo hospodářský prospěch, byť nepřímý, ačkoli tato omezení nejsou v dotčeném ustanovení směrnice 2001/29 uvedena. Ve druhé předběžné otázce je zohledněn pouze tento druhý aspekt. První aspekt se však týká samotné použitelnosti výjimky související se zpravodajstvím o aktuálních událostech na spor v původním řízení. Považuji tedy za užitečné rozptýlit pochybnosti, které má v tomto ohledu předkládající soud.

18. Je třeba zdůraznit, že předmětem původního řízení není přezkum platnosti dotčeného vnitrostátního ustanovení z hlediska směrnice 2001/29, ale konkrétní spor, na který by se toto vnitrostátní ustanovení mohlo použít. Je tedy pouze na předkládajícím soudu, aby toto ustanovení vyložil, pokud možno v souladu s uvedenou směrnicí, nebo jej případně v daném sporu nepoužil[6]. Soulad dotčeného vnitrostátního ustanovení se směrnicí 2001/29 tedy bude muset být tímto soudem posouzen ve světle okolností sporu v původním řízení a s přihlédnutím k požadavku na dodržení spravedlivé rovnováhy mezi dotčenými základními právy.

19. Podstatou druhé předběžné otázky předkládajícího soudu je konkrétně to, jaké jsou podmínky pro použití čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29, a dále to, zda musí být toto ustanovení vykládáno v tom smyslu, že brání vnitrostátním právním předpisům, které jej provádějí a omezují povolené užití ve spojitosti se zpravodajstvím týkajícím se aktuálních událostí na krátké výňatky z děl a zakazují, aby z něj plynul přímý nebo nepřímý hospodářský prospěch.

Judikatura týkající se výjimky pro zpravodajství o aktuálních událostech

20. Než přistoupím k analýze právních otázek vznesených předkládajícím soudem, považuji za nezbytné stručně připomenout judikaturu týkající se čl. 5 odst. 3 písm. c) in fine směrnice 2001/29.

21. Spor v původním řízení se týká zvláštního případu použití výjimky stanovené v uvedeném ustanovení, a to v tom smyslu, že samotné zveřejnění díla použitého ve spojitosti se zpravodajstvím týkajícím se aktuálních událostí je touto událostí a dotčené zpravodajství v podstatě spočívá ve sdělování obsahu tohoto díla veřejnosti. Soudní dvůr však implicitně, ale nutně připustil, že tuto výjimku lze za takových okolností použít, a to zejména v rozsudku Spiegel Online[7].

22. Právě v tomto rozsudku Soudní dvůr vymezil hlavní zásady výkladu čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29, když zejména rozhodl, že tímto ustanovením není provedena úplná harmonizace výjimky, která je v něm obsažena, neboť ponechává členským státům značný prostor pro uvážení při podrobném vymezení podmínek jejího uplatnění, což jim umožňuje zvážit dotčené zájmy. Tento prostor pro uvážení vyplývá podle Soudního dvora zejména z výrazu „a to v rozsahu opodstatněném informativním účelem“ obsaženého v uvedeném ustanovení[8].

23. Bez ohledu na to Soudní dvůr rovněž rozhodl, že prostor pro uvážení členských států je v několika ohledech omezen[9].

6 – V tomto smyslu viz nedávný rozsudek ze dne 28. ledna 2025, ASG 2 (C-253/23, EU:C:2025:40, body 90, 91 a 93).

7 – Body 60 až 74, a zejména bod 69 tohoto rozsudku. Viz rovněž rozsudek ze dne 29. července 2019, Funke Medien NRW (C-469/17, EU:C:2019:623, bod 75).

8 – Rozsudek Spiegel Online, body 27 až 29.

9 – Rozsudek Spiegel Online, bod 30.

24. Zaprvé členské státy musí při provádění čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29 dodržovat požadavky vyplývající z unijního práva, zejména podmínky uvedené v tomto ustanovení, jakož i zásadu proporcionality [10].

25. Zadruhé členské státy musí dbát na to, aby neohrozily dosažení cílů směrnice 2001/29, kterými jsou zavedení vysoké úrovně ochrany autorských práv a hladké fungování vnitřního trhu, a zároveň zachovaly užitečný účinek dotčené výjimky [11].

26. Zatřetí je prostor pro uvážení členských států omezen čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29.

27. A konečně začtvrté při provádění čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* této směrnice musí členské státy vycházet z takového výkladu směrnice, který umožní zajistit přiměřenou rovnováhu mezi jednotlivými základními právy chráněnými unijním právním řádem [12]. Základními právy, o která jde, jsou přitom zejména právo duševního vlastnictví autorů zakotvené v čl. 17 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) a dále svoboda projevu a informací uživatelů chráněných děl zaručená článkem 11 Listiny [13].

28. Právě ve světle této judikatury je v projednávané věci třeba vykládat čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29.

Ke kvalifikaci jakožto „aktuální událost“

29. Předkládající soud si zaprvé klade otázku, zda lze čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29 použít v případě, kdy on-line deník sdělí veřejnosti text zveřejněný na facebookové stránce na začátku školního roku, v němž učitel uvádí, že určité chování považuje ve školním prostředí za nevhodné. Pochybnosti tohoto soudu se týkají zejména skutečnosti, že deník nepovzbuzoval veřejnou diskuzi na toto téma, například tím, že vyzval čtenáře, aby reagovali.

30. Pokud jde o pojem „aktuální událost“ ve smyslu čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29, Soudní dvůr dospěl k závěru, že tento pojem označuje „událost charakterizovan[ou] tím, že v okamžiku, kdy je o ní poskytováno zpravodajství, má veřejnost zájem být o ní informována“ [14].

31. Nemyslím si, že je vhodné doplňovat definici tohoto pojmu o další prvky. Na jedné straně totiž s ohledem na cíl dotčené výjimky, kterým je chránit právo tisku informovat a práva veřejnosti být informována, musí tato definice zahrnovat všechna témata, která jsou z hlediska společnosti důležitá v okamžiku, kdy je o nich veřejnost informována. Na druhé straně ani úroveň ochrany autorských práv, ani stupeň závažnosti porušení těchto práv nezávisí na povaze události, o níž se s použitím dotčeného chráněného díla informuje. Vyvažování dotčených zájmů se zde tedy jasně přiklání k široké definici pojmu „aktuální událost“, jak ji formuloval Soudní dvůr.

[10] – Rozsudek Spiegel Online, body 31 až 34.

[11] – Rozsudek Spiegel Online, body 35 a 36.

[12] – Rozsudek Spiegel Online, body 37 a 38.

[13] – Rozsudek Spiegel Online, bod 42.

[14] – Rozsudek Spiegel Online, bod 67.

32. Kvalifikace zveřejnění názoru učitele, podle něhož je určité chování ve školním prostředí nevhodné, jako „aktuální události“ samozřejmě spadá do pravomoci vnitrostátních soudů. Podle mého názoru takové kvalifikaci nic nebrání, jelikož fungování školského systému je informačním tématem, které může být pro veřejnost zjevně zajímavé, a dotčený názor může odhalit praktiky, které mají na toto fungování vliv.

33. Okolnost, že v projednávané věci nebyli čtenáři deníku, v němž bylo dotčené dílo užito, vyzváni, aby reagovali, nemá podle mého názoru v tomto případě žádný význam. I když je pravda, jak poznamenává předkládající soud, že tomu tak bylo ve věci, v níž byl vydán rozsudek Funke Medien [15], nepředstavuje tato okolnost v žádném případě podmínku pro použití čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29.

34. Jak již Soudní dvůr uvedl, „zpravodajství“, které je zmíněno v tomto ustanovení, je nutno chápat jako činnost spočívající v poskytování informací o určité aktuální události. Kromě toho, ačkoliv zpravodajstvím týkajícím se takové události není její pouhé oznámení, výraz „zpravodajství“ v obvyklém smyslu nevyžaduje, aby uživatel takovou událost podrobně rozebral [16]. Totéž platí *a fortiori* pro výzvu k reakci, neboť tato výzva zjevně překračuje obvyklý smysl výrazu „zpravodajství“. V obecné rovině je třeba poznamenat, že i když diskuse může být často – žádoucím – důsledkem výkonu svobody projevu, není v žádném případě její podmínkou.

35. Pro použití čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29 tedy postačuje, aby bylo dotčené chráněné dílo použito za účelem poskytnutí informací o události, která je v okamžiku poskytnutí těchto informací zajímavá pro veřejnost.

K podmínkám použití výjimky týkající se zpravodajství o aktuálních událostech v rumunském právu

36. Pochybnosti předkládajícího soudu o slučitelnosti rumunské právní úpravy upravující výjimku týkající se zpravodajství o aktuálních událostech s čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29 se týkají dvou bodů, a sice skutečnosti, že povolené užití je omezeno na krátké výňatky z děl, a dále, že je zakázáno z něj čerpat jakýkoli přímý či nepřímý hospodářský nebo obchodní prospěch [17].

K omezení povoleného užití na krátké výňatky z děl

37. Pochybnosti předkládajícího soudu o souladu rumunských právních předpisů, kterými se provádí čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29, se týkají skutečnosti, že toto ustanovení umožňuje použití „děl“, zatímco rumunské právní předpisy omezují povolené užití na „krátké výňatky z děl“.

38. Úvodem chci předeslat, že rumunský zákonodárce tím podle mého názoru nepřekročil prostor pro uvážení, kterým při provádění tohoto ustanovení disponuje, tak jak jej vymezil Soudní dvůr [18].

[15] – Rozsudek ze dne 29. července 2019 (C-469/17, EU:C:2019:623, bod 75).

[16] – Rozsudek Spiegel Online, bod 66.

[17] – Komise rovněž poznamenává, že na rozdíl od čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29 nestanoví čl. 35 odst. 2 písm. c) zákona č. 8/1996 ze dne 14. března 1996 povinnost uvést zdroj použitého díla, včetně jména autora. Takový požadavek však vyplývá z čl. 35 odst. 4 tohoto zákona a týká se zejména případů uvedených v odst. 2 písm. c) tohoto článku.

[18] – Viz body 22 až 27 tohoto stanoviska a citovaná judikatura.

39. Zaprvé, pokud jde o znění a systematiku čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29, má toto ustanovení pro členské státy fakultativní povahu, jako je tomu v případě téměř všech výjimek z autorských práv stanovených touto směrnicí. Podle všeobecně uznávaného pravidla výkladu „od většího k menšímu“, nejsou členské státy při uplatňování těchto výjimek v zásadě povinny provést je v celém možném rozsahu.

40. Kromě toho toto ustanovení samotné obsahuje omezení, podle kterého je užití na základě výjimky pro zpravodajství týkající se aktuálních událostí povoleno pouze „v rozsahu opodstatněném informativním účelem“. Podle Soudního dvora ponechává tato formulace členským státům široký prostor pro uvážení při uplatňování uvedené výjimky [19]. Tento prostor pro uvážení se nutně týká zejména rozsahu užití díla. V tomto rámci jsou tedy členské státy oprávněny omezit povolené užití na krátké výňatky z děl, pokud mají za to, že širší užití není odůvodněno informativním účelem sledovaným dotčenou výjimkou.

41. Zadruhé takové omezení, které je v souladu s cílem směrnice 2001/29, jímž je zavedení vysoké úrovně ochrany autorských práv, podle mého názoru nezpochybňuje užitečný účinek výjimky stanovené v čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* této směrnice. Cílem tohoto ustanovení totiž není umožnit užití chráněných děl jako takové, ale zabránit tomu, aby byla svoboda informovat o aktuálních událostech nepatřičně omezena výlučnými právy chránícími díla, která jsou s těmito událostmi nějakým způsobem spojena. Přitom i v případě, kdy je samotné dílo nebo jeho zveřejnění, tak jako je tomu v projednávané věci, událostí, o které se podává zpráva, nelze toto zpravodajství zaměňovat s rozmnožováním tohoto díla jako celku a jeho sdělováním veřejnosti, jinak by byl zcela zkreslen smysl dotčeného ustanovení. Omezení povoleného užití na krátké výňatky z děl tedy neohrožuje užitečný účinek dotčené výjimky.

42. Zatřetí uplatňování výjimek stanovených v čl. 5 odst. 2 a 3 směrnice 2001/29 musí být v souladu s odstavcem 5 tohoto článku. Posledně zmíněné ustanovení stanoví trojí podmínku, nazývanou rovněž „třístupňový test“, podle níž mají být výjimky z autorského práva použity pouze ve zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv.

43. V tomto ohledu je nutno konstatovat, že rozmnožování díla jako celku a jeho sdělování veřejnosti může být z podstaty věci v rozporu s běžným způsobem užití díla, a způsobit tak podle logiky třístupňového testu neodůvodněnou újmu na oprávněných zájmech autora. V takové situaci totiž sekundární sdělování díla uskutečněné v rámci výjimky nahrazuje původní sdělování, takže adresáti nemusí toto původní sdělení využívat, což má za následek zásah do běžného způsobu užití díla jeho autorem.

44. V internetovém prostředí má sdělování veřejnosti často trvalou a snadno reprodukovatelnou povahu, takže autor může ztratit veškerou kontrolu nad dílem, které se šíří nezávisle na jeho vůli, což poškozuje nejen jeho majetková, ale i osobnostní práva [20]. Kromě toho, i když je dotčená výjimka určena především k ochraně práva tisku poskytovat informace o aktuálních událostech [21], její uplatnění není podmíněno tím, že má dotyčný uživatel formální status tiskového orgánu. V internetovém prostředí však může kdokoli tvrdit, že informuje o aktuální události, a využít této výjimky k tomu, aby bez souhlasu autora sdělil dílo veřejnosti. Je zde tedy značné riziko zneužití.

[19] – Viz bod 22 tohoto stanoviska a citovaná judikatura.

[20] – Pro ilustraci lze uvést, že v okamžiku vypracování tohoto stanoviska byl text dotčený ve věci v původním řízení stále k dispozici na internetových stránkách deníku Gândul, jakož i na přinejmenším dvou dalších stránkách, které jej reprodukovaly, zatímco hypertextový odkaz vedoucí na originál byl neplatný, pravděpodobně proto, že byl odstraněn z místa původního zveřejnění.

[21] – V tomto smyslu viz rozsudek Spiegel Online (bod 70).

45. Jsem proto toho názoru, že ve světle čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29 je legitimní, aby členský stát omezil povolené užití v rámci výjimky pro zpravodajství o aktuálních událostech na krátké výňatky z děl.

46. Začtvrté při uplatňování této výjimky musí být dodržena spravedlivá rovnováha mezi použitelnými základními právy, zejména duševním vlastnictvím zakotveným v čl. 17 odst. 2 Listiny na jedné straně a svobodou projevu a tisku chráněnou článkem 11 Listiny na straně druhé. Vyvstává tedy otázka, zda omezení povoleného užití na krátké výňatky z děl tuto rovnováhu respektuje.

47. Jak jsem již uvedl, pokud jde o duševní vlastnictví, představuje sdělování úplného díla veřejnosti bez svolení autora závažné porušení práv tohoto autora. V extrémních případech, jako jsou případy uvedené v bodě 44 tohoto stanoviska, kdy autor ztrácí kontrolu nad využíváním svého díla, by toto porušení bylo podle mého názoru zjevně nepřiměřené. Omezení povoleného užívání na základě výjimky související se zpravodajstvím o aktuálních událostech na krátké výňatky z děl přispívá k ochraně tohoto základního práva.

48. Pokud jde naproti tomu o svobodu projevu, ta je samozřejmě omezena. Nedomnívám se však, že by toto omezení bylo nepřiměřené. Svoboda projevu, o kterou se zde jedná, se týká poskytování informací o určité události. Užití chráněného díla tedy slouží pouze jako ilustrace doplňující danou informaci a nesmí tvořit její podstatu. Použití krátkých výňatků by proto mělo být obvykle dostačující. Je však samozřejmě ještě nutné, aby výňatky, jejichž užití je povoleno, měly přiměřenou délku, aby bylo možné dosáhnout zamýšleného informativního účelu. Tento aspekt se však týká použití vnitrostátního práva *in concreto*.

49. Podle mého názoru je tomu tak v zásadě nezávisle na délce dotčeného díla. Nicméně v případě tak krátkých děl, že mohou být užitečně reprodukována pouze jako celek, musí vnitrostátní právní úprava dotčeného členského státu, tak jak je vykládána vnitrostátními soudy, umožňovat užití těchto děl v plném rozsahu tím, že je samy považují za výňatky, je-li to nezbytné k dosažení sledovaného informativního účelu. Ve všech ostatních případech je obvykle možné z díla extrahovat pasáže nezbytné z hlediska informace, která má být sdělena, aniž by bylo nutné reprodukovat dílo v plném rozsahu. Připomínám, že cílem čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29 není umožnit užití chráněných děl bez svolení nositelů práv, ale zajistit svobodu informovat o aktuálních událostech.

50. Kromě toho v mnoha situacích, zejména v internetovém prostředí, včetně situace dotčené ve věci v původním řízení, umožňují takové techniky, jako jsou hypertextové odkazy, poskytnout veřejnosti přístup k celému dotčenému dílu a tím snadno dosáhnout sledovaného cíle, aniž by bylo nutné žádat o svolení autora, ale rovněž aniž by byla porušena jeho práva [22]. V takových případech tedy nejsou rozmnožování a sdělování celého díla veřejnosti nezbytné ke splnění požadavků svobody projevu a informací.

51. Z toho vyvozuji, že čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29 nebrání právní úpravě členského státu, která omezuje užití pro účely zpravodajství týkajícího se aktuálních událostí na krátké výňatky z děl za podmínky, že délka výňatku, jehož užití je povoleno, je dostatečná k dosažení sledovaného informativního účelu.

[22] – Viz zejména rozsudek ze dne 13. února 2014, Svensson a další (C-466/12, EU:C:2014:76, bod 1 výroku).

K zákazu hospodářského nebo obchodního prospěchu

52. Zákaz získávat jakýkoli přímý či nepřímý hospodářský nebo obchodní prospěch z užití díla v rámci výjimky pro zpravodajství týkajícího se aktuálních událostí, který stanoví rumunská právní úprava, je problematičtější.

53. Předkládající soud neuvádí, jaký je přesný význam výrazu „jakýkoli přímý či nepřímý obchodní nebo hospodářský prospěch“ v rumunském právu. Pokud by však měl být zákaz týkající se *nepřímého* hospodářského prospěchu vykládán široce, vzbudil by vážné pochybnosti. Tiskové orgány, které mají v demokratické společnosti základní funkci spočívající v informování veřejnosti a kontrole subjektů veřejného života, zpravidla vykonávají hospodářskou činnost. Tato činnost může být financována buď přímo zákazníky, nebo z reklamy. V obou případech představuje zveřejňování informací poskytovanou službu, jejíž obsah přitahuje zákazníky a ovlivňuje příjmy dotyčného hospodářského subjektu. Tento subjekt tedy získává nepřímý hospodářský prospěch ze všech svých příspěvků včetně zpravodajství o aktuálních událostech, v nichž jsou chráněná díla v rámci dotčené výjimky užita.

54. Zákaz takového nepřímého prospěchu tedy ohrožuje užitečný účinek této výjimky tím, že ve skutečnosti znemožňuje její použití na jakýkoli tiskový orgán, jehož fungování představuje hospodářskou činnost [23]. Takový zákaz samozřejmě nemá oporu ve znění čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29. Výraz „v rozsahu opodstatněném informativním účelem“ se totiž netýká hospodářského prospěchu, který z něj může nepřímo plynout, ale pouze rozsahu užití chráněných děl.

55. Tento zákaz není odůvodněn ani třífázovým testem podle čl. 5 odst. 5 směrnice 2001/29. Na rozdíl od přímého prospěchu plynoucího z užití díla, které lze postavit na roveň jeho komerčnímu využití, totiž nepřímý prospěch spočívající ve financování činnosti tisku z příjmů plynoucích z této činnosti, včetně zveřejňování zpráv o aktuálních událostech, nemůže narušit běžné užívání děl použitých v rámci tohoto zpravodajství ani způsobit jejich autorům nepřiměřenou újmu. Uvedený zákaz proto také narušuje rovnováhu mezi jednotlivými základními právy, které se výjimka pro zpravodajství týkající se aktuálních událostí snaží sladit.

56. Rumunský zákonodárce tedy tím, že stanovil zákaz získávat jakýkoli nepřímý hospodářský prospěch z užití chráněných děl v rámci výjimky týkající se zpravodajství o aktuálních událostech, překročil meze prostoru pro uvážení, který má při provedení čl. 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice 2001/29. Toto ustanovení je proto třeba vykládat v tom smyslu, že takovému zákazu brání.

Závěry

57. S ohledem na všechny výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na druhou předběžnou otázku položenou Înalta Curte de Casație și Justiție (Nejvyšší kasační a soudní dvůr, Rumunsko) následovně:

„Článek 5 odst. 3 písm. c) *in fine* směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti

[23] – To znamená v praxi všem tiskovým orgánům, neboť i tzv. „veřejné“ sdělovací prostředky jsou zřídkakdy financovány výlučně ze státních prostředků.

musí být vykládán v tom smyslu, že

– k tomu, aby byl použitelný, postačuje, aby bylo dotčené dílo užito za účelem poskytnutí informací o události, která je v okamžiku poskytnutí těchto informací zajímavá pro veřejnost;

– nebrání právním předpisům členského státu, které omezují povolené užití pro účely zpravodajství týkajícího se aktuálních událostí na krátké výňatky z děl, pokud je délka výňatku, jehož užití je povoleno, dostatečná k dosažení sledovaného informativního účelu;

– brání právním předpisům členského státu, které zakazují získávat jakýkoli nepřímý obchodní nebo hospodářský prospěch z užití děl za účelem zpravodajství o aktuálních událostech.“